

PREOTULU ROMANU.

DIUARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege voru
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.*

Nrulu XIII.

1 JULIU.

An. IX. 1883.

Predica la inmormentarea unui preotu.

(Premiata cu 50 franci.)

„Fericitu barbatulu carele intru
intieptiune se va sevirsí.“
Is. Sirachu XIV. 22.

Cu anima plina de intristare me apucu de implenirea acestui oficiu atátu de dorerosu. Mie mi obveni jelnic'a onórea de a impleni un'a dintre cele mai grele datorintie a unui preotu. Pentru cá a vorbí la mórtea, despartírea de lume a unui parinte de familia atátu de nobilu, atátu de iubitu, — a vorbí la departarea lui din sênnulu fericitu alu familiei s'ale pre carea o lasa acum cu anima sfasiéta de doreri, — a vorbí la despártírea lui de iubít'a s'a soçia, cu care a petrecutu o viétia liniscita, pacinic'a sí placuta, pre carea o lasa acum'a innecata in suspine, — a vorbí la despartírea lui de ffi sei pre carii i-a iubitu cá lumin'a ochiloru sei sí i-a crescutu cu atát'a grigia neobosita parintiésca, pre carii i lasa acum'a in lacrime sí plânsu plini de amaratiune, — a vorbí la mórtea unui parinte sufletescu pre care 'lu jelesce sí deplânge atát'a poporu credintiosu, a vorbí atunci candu altii plângu si suspina: Oh! acést'a e o dorerósa chiamare, o grea sí jelnica datorintia.

Asié este Tr. -A.!

Parintele vostru sufletescu N. N. mai multu nu este. Dupa unu morbu greu in (?) a lunei curinte in etate de (?) ani impacatu cu Ddieulu séu sí provediatu cu santele

sacraminte a trecut la o viață mai fericită. Mai multu nu este acel'a, care ve-a portatu atât'a grigie de sufletele vóstre, iubindu-ve cá pre fii sei sufletesci. Mai multu nu este acel'a, care ve-a invetiatu sî desceptatu cu atât'a diligintia la căscigarea fericirii vóstre eterne. Mai multu nu este acel'a, care s'a nisuitu a face bine sî a ve dá exemplu pre calea virtutei. Confratele nostru preotu si amicu sinceru a preotiloru districtului acestui'a, pre care toti l'am onoratu sî iubitul pentru caracterulu seu nepatatu — a sboratu, — s'a dusu la Parintele eternitatei.

Plini de jele incungiamu Tr. A.! acestu catafalcu tristu sî tacutu alu repausatului nostru iubitul. Elu — e dreptu cá e tristu sî tacutu, inse potemu invetiá fórte multu din viața aceluia, pre care 'lu-cuprinde acestu catafalcu in sênulu seu rece.

Sórele cându apune, mai saruta inca odata cu radiele s'ale blânde plaiuri indepartate, munti, siesuri sî câmpii sî numai apoi dá locu umbreloru noptiei: ast'feliu acestu spiritu nobilu ne (mai intinde) câteva radia blânde din fienti'a s'a rara, cá numai apoi se dee locu intunecósei intris-intristatiune — cá l'am pierdutu. . . .

Da! Cá-ci precumu din sóre in abundantia se revérse radia binefacatória preste regiuni sî plante: asiá s'au reversatu dintru acea viață scumpa o gingasia amore nu numai asupr'a acestei soție acum'a veduvite, — nu numai asupr'a acestoru fii sî consangeni strapunsi acumu de dorere, ei sî asupr'a intregu iubitului seu poporu credintiosu; dintru acea viață activa a isvoritu zelu neobositu sî neintreruptu in invetiarea sî desceptarea fiiloru sei sufletesci; dintru acea viață nepatata — exemplu frumosu de virtute pentru toti. —

Aceste trei virtuti cardinali formédia decórea unui preotu adevératu, cumu a fostu fericitul in Domnulu, adeca: iubirea cá de unu parinte, — zelu neobositu in latírea cuventului evangelicu sî exemplu premergatoriu in faptele frumoase pentru credintiosulu poporu.

Aceste trei vinu a vi le propune sî eu Fr. A.! in vorbirea mea de astadi aretandu-ve I. Principiele (legile) pre cari se baséza iubirea preotului; II. Principiele (legile)

pre cari se baséza zelulu de invetiare sî esemplulu bunu a preotului fația cu poporulu seu.

Fîti — ve rogu — cu luare aminte!

Éra tu Domnedieule alu vîloru sî alu mortîloru, Parinte alu eternitatei dà-mi potere in midiloculu acestei adunari frumóse — inse plina de jele cá se potu vesti adevéurile Tale eterne spre edificarea credintiosiloru mei ascultatoru!

I.

Intréga religiuntea nóstra crespinesca sè baséza pre iubirea cea mai perfecta sî mai sublima pe iubirea lui Ddieu. Din iubire si-a luatú inceputulu; „asié a iubitu Ddieu lumea, in câtu pre unulu nascutu Fíiulu seu l'a datú rescumperare pentru dîns'a, — prin iubire se-a fundatu prin Dlu N. I. Christosu Oh Tr. A.! cine ar' poté descrie acea iubire domnedieésca, carea a locuitu in sinulu dulcelui Mantuitoriu fația cu omenimea? Cine ar' poté depinge perfecte acele ce a facutu, — ostenitu sî suferitu Rescumperatoriulu lumii pentru omenimea pecatósa totu din acea iubire santa? Nu o péna neistétiá, — nu o minte debila cá a mea, ci mîi si mîi de pene agere, mîi si mîi de capete intielepte si luminate — cumu au fostu patriarchii, Profetii, Evangelistii, Apostolií si unu síru lungu de scrietori santi, cari cu atát'a s'au inaltiatu mai pre susu cu intieleptiinea loru agera preste sciotorii moderni: cu câtu se inaltia mai pre susu sórele iu stralucire preste celelalte globuri ale universulu si cu câtu se inaltia mai pre susu scienti'a sî intieleptiunea nemarginita divina preste scienti'a sî intieleptiunea marginita a omenimei — nu a potutu in de totulu descrie acést'a iubire a lui Is. asié precum e, nu, cá-ci acést'a inbire a fostu, — este, — si va fí nesecavera precum iusasi Domnedieirea!

Isai'a profetulu inspiratu de spíritulu s. cu sute de ani inainte de venirea lui Is. in lume asié se încercá a depinge iubirea ce o aveá Is. catra omenime: „Cá o óia la giunghiere s'a adusu si cá unu mielusielu nevinovatu fara de gîasu, elu s'a ranitu pentru peccatele nóstre sî a pátimitu pentru faradelegile nóstre sî amu vediutu pre elu si nu avea chipu

nici frumsetia, ci chipulu lui ne onoratu si mai sfersitu decatu alu filoru omeniloru¹⁾... dela petiore pana la capu nu este in trinsulu intregime, ci buba, vinetiala si rane cu puroie?“²⁾

Si aceste tote s'au implinitu in trupulu santu alu lui Is. Jubirea lui nemarginita catra credintiosii sei lu facu de si este unu imperatu puternicu caruia i-i servescu angerii, archangelii, poterile si capeteniele ceresci lu facu se duca o vietia plina de miseria, ostenele, necasuri si suferentie incependu dela leganu pana la mortea lui dorerosa in muntele Golgot'a. Elu nu cugeta la aceste, nu cugeta la sine, ci la fericirea oiloru s'ale, se ostenea in continuu invetiandu si facandu bine. Pre unde mergea ducea daru si in urm'a lui lasa binecuventare. Intru adeveru Tr. A! Is. a potutu dice despre sine „eu sum pastoriulu celu bunu, pastoriulu celu bunu sufletulu seu si-lu pune' pentru oi.“³⁾ Ascultati Tr. A! ce rogatiune inspirata de iubire dice Is. atunci, candu acum era se se deie pre man'a inamiciloru sei spre morte: „Parinte! — dice Is. — Parinte sante, padiesce-i pre ei, intru numele teu, pre carii mi-ai datu ca se fie un'a precum si noi. Candu eramu cu ei in lume eu padieamu pre ei intru numele teu; pre cari mi-ai datu nu i-amu perdutu si nici unulu din trinsii nu a peritu ci numai fiulu pierdierii. Eu intru ei si tu intru mine ca se fie de sevirsitu intru un'a si ca se cunosca lumea ca tu mai tramisu si i-ai iubitu pre ei precum me-ai iubitu pre mine. Parinte! pre carii mi-ai datu mie, voiu ca unde sum eu si ei se fie cu mine“⁴⁾

O ast'feliu de iubire la condusu pre Is. in tota calatori'a s'a pamentesca, o ast'feliu de iubire pre carier'a dorerosa a tortureloru crancene pana susu la muntele Golgot'a. Si candu a trei'a ora cadu frantu la pamentu sub crucea grea incarcata de pecatele omenimei nefericite, candu lesina de doreri si ostenele crunta, candu muerile Jerusalimului erupsera in plansu de geala lui, elu intorcandu-si ochii ostentiti privi cu iubire asupra multimei ce-lu incungiura, si nici

¹⁾ Isa. LIII. 2, 6. — ²⁾ ib. I. 6. — ³⁾ Joanu X. 11. — ⁴⁾ Joanu XIII. 31, 32, 42, 43.

atunci nu cugetá la ranele s'ale adúnci, si umerii sei san-gerandi ci la nefericirea omenimei pecatóse si díse: Fíicele Jerusalimului, nu me plangeti pre mine ci pre voi si pre fii vostrii; ma candu acum golise pana in fundu pocalulu amaru alu suferintieloru s'ale pre crucea rusinósa, candu acum lu parasiáu tóte poterile corpului séu ranitu si inun-datu in piraie de sange si atunci cu ce se ocupá sufletulu lui iubitoriu? cu iubirea omenimei pecatóse, cu iubirea ini-miciloru sei de mórte: „Parinte! erta-le, cà nu sciu ce facu.“

Si óre Tr. A! acést'a iubire nemarginita a lui Is. fi-nitu-sa óre cu mórtea s'a pre cruce?

Ba nu!

Isusu a vóitu ca iubirea s'a se remanama pururea in baseric'a s'a intre noi credintiosii sei.

Si prin cine eserceza elu acést'a iubire asupr'a turmei sale credíntiose?

Prin sierbitorii sei 'prin alesii sei, prin ministrii sei — prin preoti. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Isust, candu a vóitu se puna pre santulu Petru de capu Basericei s'ale nu-lu intréba: „Petre! facuta-i fapte ma-retie, grandióse, la cari se receru poteri eroice, nu! ci 'lu trebà pana in trei rônduri: „Simóne alui Jon'a iubesci-me?“ Si Petru intristandu-se, cà Is. 'lu intréba si a trei'a óra-raspunse: „Dómne tu tóte le scfi, Tu scfi ca te iubescu;“ Is. i díse: „pasce mielusiei mei, pasce oile mele!“

Precum observéza santii Parinti Is. nu pentru acea 'lu intrebà pre santulu Pentru, ca dora se aru fi indoitu despre iubirea lui, cà-ci Is. scieá cá Ddieu preabine cà Petru lu iubesc, ci ca se faca atentu pre Petru cà iubirea cea mare carea o avea elu catra Is. se o arete de aci inainte in gri-girea cu scumpetate de turm'a cuventatória a lui Isusu, in pastorirea cu iubire a credintiosiloru sei. S. Joanu gura de auru díce: Isusu intrebandu pre apostolulu: „Petre! iubesci-me mai multu decâtu acestia? nu-i alege alte raspunsuri, nu díce, déca me iubesci, deprinde-te cu postulul, dormi pre pa-mentulu golu, mortifica-te cu privighiare, fii aparatoriu celoru asupriti, protege pre orfani cá unu parinte, apare-le pre mam'a loru cá unu sotiu de casatoria. Nu! Elu nu se atinge

de aceste, ci numai simplu adauga: „Déca me iubesci, pasce oile mele!“

Si pentru ce poftesce Is. dela Petru că déca 'lu iubesc întru adeveru atunci numai in pastoria sufetésca se-si arete iubirea sa? Petru că precum ne aréta totu acelu santu Parinte pastorirea cu demnitate a sufeteloru credintiosiloru, este mai grea decâtu tóte oficiele, decatu tote virtutile esistente pre pamentu. Celealalte virtutile potu implini si altii moritori, chiaru si muieri, pentru-cà si altii moritori, chiaru si muieri, pentru că si muierile se potu ocupá cu postulul, cu rugatiunea, cu elemosin'a, cu ingrigirea, cu scumpetate de orfani, si nepotintiosi si cu alte virtuti. Inse candu e vorba de a conduce Baseric'a cá antiste, candu e verb'a de a stá cá representante a miiloru de suflete, retraga-se atunci cu frica nu numai muierile, ci si cea mai mare parte din barbati, vina inainte o céta de eroi insufletiti si inzestrati intre altele cu cea mai nobila flóre a barbatiei, cari cu scientia, zelu, si iubire asié se se inaltia preste poporulu seu, cum s'a inaltiatu Saulu cu marimea corpului seu preste poporulu Israiltenescu.

Turm'a lui Is. este scumpa inaintea ochiloru sei, cá-ci si o-a câstigatu acea nu cu pretiu, nu cu auru, nici cu argintu ci cu scumpu sangele seu. Pentru acea díce lui Petru: „Petre! iubescime mai multu decâtu acesti'a. Déca me iubesci — pasce oile mele!“

Si acést'a iubire o-a poftitu Is. nu numai dela Petru, ci o poftesce chiaru asié dela successorri acelu'i, dela Pontificii romani, dela Episcopi, si dela subordinatii acestor'a — dela preoti.

Pe astfeliu de principe (legi) se basaza iubirea, carea o are preotulu facia de poporulu seu credintiosu. Acést'a iubire a preotului se dovedesce Tr. A! in cuvinte bune, insufletitorie spre virtuti adeverate poporului seu, in consolari in necasurile si suferiniiele acelor'a, in vointi'a de bine facia cu aceia, in darea de sfaturi bune si intielepte cum se 'si inainteze acei'a binele seu materialu si spiritualu, cea ce nici nu intardia poporulu nostru a cere sfatu dela preotulu seu iubitul totudeaun'a candu ajunge la reu si la periclu pre care acést'a i lu da totu-de-a-un'a cu iubire si promtitudine

fara scopu de seducere séu interesu, in atitudinea preotului de a luá parte atátu la bucuriele inocinte ale filorú sei credintiosi câtú si la intristarea acelor'a si altele.—

Inse se dovedesce acést'a iubire a preotului chiaru si in asprimea facia cu unii din poporulu seu. Si óre are dreptu poporulu se acuse pre preotulu seu pentru ca acest'a se pórtá cu asprime facia cu unulu séu altulu? Are dreptu se se instraineze de preotulu seu?

Ba nu Tr. A!

Precum nu are dreptu fiulu se faca acúsari si se se intriseze de parintele seu, candu acel'a lu pedepsesce cu asprime pentru-cá acel'a i voiesce benele, voeste se faca omu harnicu din trinsulu placutu inaintea omeniloru si alui Ddieu si Domnedieu va cere in séma dela acelu parinte grígi'a si crescerea fiului seu: asié nu are dreptu poporulu se faca acúsari si se se instraineze de preotulu seu, candu acest'a se porta cu dogene si asprime facia cu unulu séu altulu — séu chiaru facia cu poporulu intregu, — pentru-cá i voiesce binele aceluí'a, voiesce cá cei retaciti si rei se se intórca si se se faca buni si placuti inaintea lui Ddieu. Séu dóra dela preotu nu se va cere dare de séma despre ducerea oficiului seu? Oh Tr. A! ba aspra va fi acea dare de séma! „Fiulu omului!“ — díce Ddieu preotului la profetulu Ezechielu — „socotitoriu te-amu datu pre tine casei lui Israilu si vei audi din gur'a mea cuventu si i-i vei infricosié pre ei dela mine; candu voi díce eu celui faradelege cu mórte vei mori si nu ai osebitu, nici ai graitu celui faradelege ca se se intórca dela caile sale si se fia víiu, celu faradelege, acel'a intru nedreptatea s'a va mori, si sangele lui din man'a ta 'lu voiu cere.“¹⁾

Éca dara Tr. A! respondiatarea grea. Nu trebe dara cá preotulu de multe ori se fia aspru facia de peccatosii sei? Au dóra Is. n'a folositu asprime acolo unde a cerutu acést'a binele sufletescu a credintiosiloru sei? Ba folositu Tr. A! Isusu, acelu mielusielu nevinovatu si blandu, acelu izvoru de iubíre nemarginita, candu intrá odata in Baseric'a frumósa d'in Jerusalimu si vediu acolo pre unii ómeni fara

¹⁾ Ezechielu III, 17, 18.

credinția dehonstandu cas'a lui Ddieu prin facerea de tergu — vindeáu și cumperáu boi, oi și altele și faceáu toietu că în tērgu, intru atât'a deveni de indignatu și de aspru încâtu facandusi sbiciu din strēnguri batú afara pre vediatori și cumperatori și le restornă mesele schimbatoriloru de bani.

Asié și preotulu are nu numai dreptu ci chiaru și datorinția a dogeni și a se portá cu asprime facia cu poporul seu atunci candu poftesce binele acelu'a sufletescu și chiaru prin acea 'și areta inbunarea catra poporul seu deca folosesc totē medilócele spre indreptarea acelu'a. Ma chiaru nici atunci nu are cale poporul se se insreineze de preotulu seu cundu aru observá intru acel'a cev'a gresiéla séu cev'a slabitiune.

Si aci se avemu bine grigia Tr. A! Nici preotulu nu e angeru nici archangelu, nici fientia cerésca, ci e omu mortoriu cá-si alti ómeni, prin urmare provediutu cu trupu supusu gresieleloru și slabitiuniloru, și e lucru fórte firescu, cá cá atare pote gresi, póte cadea odata séu de alta óra.

Nu gresiéla preotului trebne se o ieie poporul înainte și se-si faca capitalu din trens'a ci insusirile cele bune ale lui. Chamu, fiulu lui Noie n'a luatú in consideratiune insusirile cele bune ale parintelui seu Noe, nu aluatú in consideratiune ca acel'a erá placutu inaintea lui Ddieu și fú alesu de insusi Ddieu, cá prin trinsulu se scape sementi'a omenésca de perire totala, na luatú in consideratiune ca parintele seu a ostenitu între sudori crunte lucrandu o suta de ani pre covabia prin carea se a mantuitu și elu — Chamu de mórte, tóte aceste nu lea vediutu Chamu, ci numai slabitiunea parintelui seu, cându acela, necunoscandu poterea vinului se inbata și dormi necuvientiosu 'și batu jocu de elu batujocorindu-lu și ridiendu de dinsulu și ce fú urmarea la acést'a purcedere neintiepleta alui Chamu? Acea Tr. A. ca trediendu-se Noe și intielegandu de cele intemplete, blastemă pre Chamu și urmatorii lui, cá se fie sierbitori lui Semu și Jafetu, cari fiendu mai intieplepti lu onorau și inbeau pre parintele seu chiaru și in slabitiunea acelu'a. Si blastemula lui fația cu Chamu și urmatorii lui, se a și implinitu din sementia in sementi'a.

Nu slabitiunea preotului trebe se o considere poporul dara, ci insusirele cele bune si cu deosebire cuvintele ace-lui'a, cari tientescu la fericirea lui sufletésca. Numai atunci va fi fericita omeninea candu poporul cu preotulu si preo-tulu cu poporul voru pasi mana la mana in contielegere si iubire pre campulu de lupta alu vietiei unde ne ascépta atâti'a inimici de mórte pentru de a ne pierde fericirea su-fleteloru nóstre.

Atâtu de pre susu trebue se steie dara ascultarea, — supunerea fiésca si alipirea plina de iubire a poporului cre-dintiosu facia de preotulu seu, — déca i voi'a se fia feri-citu — precâtu de pre susu stau principiile séu legile di-vine — pre cari se basaza iubirea preotului facia de po-porulu seu.

Si deca acumu Tr. A! vomu aruncá o privire asupr'a vietiei scumpului nostru repausatu, vomu vedé acea iubire basata pe principie domnedieesci stralucindv cu demnitate din intregu decursulu acelei vieti.

Séu ce insemnéza acést'a adunare numerósa inse plina de gele? Ce insemnéza atâtea anime nobile infrante si con-sternate, cari ieu parte la acésta intemplare dorerósa? Ce insemnéza atâtea suspine adânci, cari sfásie pepturile aces-tor'a, carii incungiura acestu sicriu liniscitu si tacutu? Ce alta, decâtu cà acel'a, care 'si dorme somnulu liniscitu aco-lea a fostu unu parinte nobilu de familia unu angeru padi-toriu nu numai a iubitfloru sei consangeni si fii, ci a tutu-rona celoru fara ajutoriu si necajiti din satulu acest'a, unu preotu demnu dupa rônduiel'a lui Domnedieu prevediutu cu o anima zelanta de iubire pentru celu mai mare bine a su-pusiloru credintiosi pentru fericirea sufletésca a acelor'a.

Si acestu parinte nobilu, acestu iubitoriu si zelosu, acestu angeru paditoriu a sboratu se-a dusu la parintele eternitateri spre a dá séma despre iubirea carea o-a avutu catra poporulu séu si spre a-'si luá resplat'a meritata. Ju-biti-lu dara sí de aci inainte tristi poporani, iubiti-lu in ani-mele vóstre, in memori'a vóstra intreluati si numele seu in-tre rogatiunile vóstre, pentru ca si elu se va rogá pentru sufletele vóstre in apropiarea tronului divinu.

Din iubirea sincera a preotului facia cu poporul seu de sine urméza dóue virtuti fórté frumóse si fórté folositórie pentru poporu: zelulu de a-lu invetiá pre acel'a si nisuinti'a de-a sierbí poporului totu-de-a-un'a cu esemплу bunu — despre ce in partea a

II.

Marele Preotu, — Isusu, candu 'si dimise Apostolii sei in lume, li díse: „Mergandu invetiati tóte popórele!“ Li concediù dara sarcin'a cea mai frumósa, cea mai salutaria si cea mai sublima in lume, inse totu-odata si cea mai grea díntre tóte sarcinele. A invetiá, a desceptá poporulu, cá acel'a se pricépa bine a destinge intre intunerecu si lumina, intre reu si bine, intre mórté si viétia, — a-lu luminá si redicá catra destinulu seu, catra tient'a s'a marétia carea este: Ddieu si fericirea eterna, oh ce chiamare: sublima pentru unu moritoriu! „Celu ce va face si va inveti'a, mare se vá chiamá intru impératí'a lui Ddieu.“

Inse se vedemu Tr. A! cu ce greutate se lupta preotulu in implinirea acestei diregatorie sante?

Preotulu, cá se póta fí lumin'a lúmei si sarea pamentului precum o póftesce acést'a dela dinsulu Mantuitoriulu lúmei Chr. trebuie se-si deprinda mintea s'a in continuu cu scientiele sacre. Precumu viti'a de vinia numai asié póte aduce strugura dulce si placutu déca se cultivéza cu sirguintia si precumu numai asié póte aduce acestu strugu'ru in totu anulu déca in totu anulu se vá lucrá la tempulu seu: asié si mintea omului numai asié póte aduce frupte frumóse de scientia, déca cu sêrguintia se deprinde in scientiele sacre, si numai asié póte aduce in continuu si totu-de-a-un'a acestu fruptu salutariu si divinu, déca in continuu si totu-de-a-un'a se preparéza si cultivéza la aducerea lui.

Dér' la asié cev'a se recere tempu si inca tempu scutitu de tóte grigile de tóte lucrurile si de tóte atacurile lipseloru venite din lumea din afara.

Si oh Tr. A! câtu de pucinu este scutitu unu preotu de romanu de aceste lipse grele venite din lumea din afara, mai alesu in starea misera de facia a poprului romanu! Elu nu se fie scutitu de aceste grigi si lipse lumesci ci din con-

tra e aruncatu in trinsele cá intre nescari valuri furibunde a unei mari sbiciuite de vânturi. Trebuie se se lupte cu mii si mii de greutati pentru sustinerea vietiei sale si a familiei sale iubite. Si prelanga tóte aceste lupte grele si neintrerupte preotulu e respondiatoriu cu sufletulu seu pentru sufletulu fiacarui'a pecatosu din turm'a concrediuta grigiei sale pastoresci „Buzele preotului voru pazí scienti'a — dîce Scriptur'a — si lege voru cercá din gur'a lui, cá dinsulu angerulu Domnului atotutienatoriulu este.“¹⁾ Si intru altu locu dîce Domnulu — precumu amentiu si mai susu — „candu voiu dîce celui faradelege cu mórte vei morí si nu ai osebitu nici ai graitu celui faradelege cá se se întórca dela caile sale si se fia viu, celu faradelege acel'a intru nedreptatea s'a va morí si sangele lui din man'a t'a 'lu voiu cere“²⁾

De un'a parte dara grigile, necasurile si suferintiele lumesci, de alta parte respondiata infricosiata pentru totu sufletulu concredintu grigiei sale, éca situatiunea critica a unui preotu. Aci numai unu zelu neobositu de a invetiá si desceptá poporulu, numai unu zelu mai pre susu de tóte vîrtutile, mai pre susu de tóte faptele mari si gloriose póte paralisá reulu.

O alta greutate nu mai pucinu periculósa pentru diregatóri'a unui pecatosu este cerbicí'a pecatosiloru. Déca preotulu vorbesce in continuu cu blandétia-magulitóriu atunci preotulu devine lingusitoriu si nu preotu cea ce e celu mai mare periclu, cà atunci pecatosii se incredu in pecatele sale ne tiendu-le pre acele atátu de rele, atátu de periculóse pentru sufletu precum se aru vedeá acele la prim'a vedere.

Éra déca din contr'a preotulu pasiesce de a dreptulu cu tóta asprimea in contra pecatosiloru lovindu fara crutiare in vorbirea s'a slabitunile acelor'a si atacându pecatele loru in tóta golatatea acelor'a voidu adeca de odata se taie reulu din radacina atunci pecatosulu care se simtiesce atinsu prin cuvintele preotului, 'si perde voiá, devine confusu si cea mai buna parte a vorbirei, carea de comunu urméza dupa dogenirea preotului, adeca modulu de indreptare cum póte pecatesulu se se scape de starea s'a nefericita, se se

¹⁾ Malachia II. 7. — ²⁾ Ezechielu III. 18.

impece cu Ddieu lui seu si se dobandésca éra darulu si binecuvéntarea aceluia aceea nu o mai asculta mai multu si ésa mai impetrítu in pecatele sale din loculu de predica decátu a intratu acolo.

Oh Dómne! care parte se o aléga dara preotulu cá se nu 'si piérda sufletulu pentru oile sale nefericite, pentru peccatosii sei? Aci numai o indelunga rabdare neobosita si neintrerupta, numai unu zelu flagrantu a preotului póte ajutá. Nu e ertatu preotului se se descuragieze chiaru déca ar' vedé cá nici dupa ostenele indelungate nu i-a succesu a dobandí anim'a impetríta a peccatosiloru sei. — Preotulu trebuie se cugete la aceea, cá prin picurulu dé apa de si in sine este micu si de pucina greutate totusi déca acela cade in continuu si neintrerupta pe unu stanu de piétra, acelu picuru micu si debilu este in stare a face grópa intru aceea piétra tare, astfeliu preotulu cu cuventulu seu trebuie se totu strabata in continuu pana la anim'a impetríta a peccatosului pana atunci pana o-a potea se-o sguiduie pre aceea din somnulu mortiferu alu peccatului si se o reintórca la Domnedieulu seu

Aci numai zelu neobosítu pote ajutá.

O a treilea greutate pentru preotulu zelosu este cá inimiculu de mórte atotu ce e salutaru, nobilu si santu — diabolulu are nenumerate apucaturi maiestrite cu care ataca sufletulu credintiosiloru. Mania, ura, pisma, insielatiuni, dulceti si desmerdatiuni lumesci s. a. suntu acei picuri de veninu, cu cari otravesce diabolulu sufletele cá se le omóra pentru etenu in matc'a focului de veci.

Si preotulu numai o singura arma are in contr'a tuturoru acestor'a, numai singura puterea cuventului, numai cu cuventulu trebuie se-si apere elu turm'a s'a credintiósá in contr'a unui inimicu atátu de puternicu si periculosu.

Poteti cuget'a Tr. A! ce zelu trebuie se desvólte elu dara in latirea cuventului lui Ddieu!

Dér' cine aru poté insirá tóte greutatíle cari obvinu unu preotu in pastorirea sufletésca a credintiosiloru sei? Asié cev'a in cuadrulu angustu a unei predice funebrele e cu nepotintia. Si pre lángha tóle aceste greutati considerabile protulu inca trebuie se sierbésca inaintea poporului seu totu de-a-un'a si cu esemlu bunu. Cá déca Is. amenintia atátu

de înfioratoriu pre ori si cine de sí nu e acela preotu — prin care aru veni scandalu in lume, dicându: „Cine vá scandalizá pre unulu dintru acesti mici, carii credu intru mine, mai bine este lui se-si spanzure o piétra de móra de grumazulu seu si se se arunce intru adânculu marei,“ ¹⁾ cu câtu mai vêrtosu stna acést'a amenintiare unui preotu, care trebuie se fia lumin'a lumiei, a carui fapte vediendu-le poporul, se maréscá pre Talu celu cerescu — dupa porunc'a Santei Scripture: „Voi sunteti sarea pamentului — díce Is. catra invetiacei — déca se va imputá sarea cu ce se vá sará.“

De multe ori unu cuventu, care in gur'a unui mireanu nu e pecatu, in gur'a unui preotu devine o crima.

Prelanga tóte slabatiunile omenesci, la cari e supusu si preotulu, totusi dela preotu se recere o portare, nu cá de omu, ci ca de angeru. Santulu Joanu gura de auru dícea: „preotulu trebuie se fia atátu de curatu, cá-si candu ar' stá in ceriu in cerculu spiriteloru celoru fericite.“ ²⁾

Éca Tr. A! ve amu aretatu unele trasuri din legile — princípiele — divine. pre cari se bazéza oficiulu unui preotu. Ve-amu aretatu princípiele, pre cari se radima iubirea preotului faéia cu poporulu seu; princípiele, pre cari se radima zelulu preotului de a invetiá pre credintiosii sei si in urma: princípiele cari poftescu esemplu bunu dela preotu.

Inse precum e detoriu preotulu se 'si inplínéscá cu scumpetate acestu officin sacru si greu: togmai asia e detoriu, poporulu din porunc'a divina se 'si iubéscá pre preotulu seu si se-lu onoreze, se asculte cu pietate cuvintele si invetiaturele lui, ca asié díce Is: „Ori cine nu ve vá primí pre voi nici vá ascultá cuvintele vóstre, esíndu din cas'a séu din cetatea acea se scuturati pravulu de pre petiórele vóstre. Adeveru dicu voue, mai usioru vá fi pamentului Sodomului si Gomorului in diu'a judecatei decátu cetatiei acelei'a;“ ³⁾ se priméscá dara cu supunere mandatele acelu'i'a, numai asié 'si póte aceptá poporulu daru — binecuventare dela Ddieu si fericirea sufletului.

Si acum'a déca vomu aruncá o privire asupr'a vietiei acestui preotu demnu repausatu in Domnulu, déca vomu cu-

¹⁾ Mat. XVIII. 6. — ²⁾ Cart. III. preot. IV. — ³⁾ Math X. 14.

getá la acea iubire sincera si ferbinte, cu carea sa portátu elu in tóta viéti'a s'a catra voi sateni intristati, fii credintiosi ai sei; déca vomu cugetá la zelulu seu neobositu, cu care in tóte impregiurarile si mai bune si mai rele s'a nisuitu a ve invetiá, desceptá si luminá càtra fericirea vóstra sufletésca; déca vomu cugetá la viéti'a lui nepatata, carea v'a sierbitu de esemplu la voi la toti fii sei sufletesci si acést'a viéti'a a incetatu nu mai este mai multu cuvintele lui edificatórie nu le veti audí mai multu, oh! plini de intristare adúnca poteti eschiamá: „Dormi in pace preotule demnu, preotu dupa ronduiél'a lui Ddieu, dormi somnulu teu liniscitu. Voi oseminte reci, demne de acelu sufletu nobilu, care ve a infrumsetiatu atátu de pomposu primiti tributulu de lacrimi a fiiloru credintiosi, cari ve jelescu; éra tu sufletu dulce, tu sufletu nobilu, sbóra la Parintele eternitátei, cà-ci acolo te ascepta cunun'a nevescedita. Aminu.

VASILIU CRISTE.

Rogatiune pentru repausati.

Domnedieule 'ndurate,
Ce-ai datu glasu cuventatoriu
Omului plinu de pecate
Si sufletu nemoritoriu.

Ce-ai gatitu inc'o viéti'a
Afara de-acestu pamentu:
Pentru rei: iadulu cu cétia,
Pentru cei buni: raiulu santu.

Cauta, te rogu, cu 'ndurare
Si la cei ce-au repausatu
Si din estu locu de 'ntristare
La tronulu teu au scapatu.

Érta-le, in ast'a viéti'a
De-au facutu vre unu pecatu,
Si le-aréta prin blandétia
Cá esti bunu si înduratu.

Scapà-i cu man'a-ti divina
De chinulu fara sfirsitu
Si le dà dulce odihna
In raiulu celu stralucitu.

Necesitatea si modulu de a se infiintia bibliotecii la sate.

Este in deobste cunoscutu, că poporul romanu ține multu la obiceiuri, la traditiuni, la pomelnice. Este lucru de tóta diu'a a audí pe ómeni din poporu dicédu: „asia m'am pomenitu.“ De-i dice vre-unu carturariu, că pentru-ce nu parascesce plugulu celu folositu si inainte de acést'a cu sute de ani, si se introducea in loculu lui o sistema nóua de plugu, cu multu mai practica si folositoare, elu 'i respunde cu sumetia: „Cu acést'a m'amu pomenitu, cu acést'a vréu se moriu!“ De-i dice vre-unu omu cu mai multa pricepere, că pentru-ce nu-si da dintre 5 copii pe 2 la maestria si pe unulu la scóle mai inalte, elu 'i respunde: „că cumu a trairu elu cu sap'a si cósa, potu traí si copiii lui.“ De reflectéza unu omu cu invetiatura, că pentru-ce crede poporul nostru asia cu taria in caii lui Sãn-Tóderu, în strigoi, în pricolici si altele — cari sunt numai fructele fantasiei — elu 'i respunde că toti acei'a existu, fiindu-că asia a audítu dela mosi-stramosi, cu alte cuvinte, că asi'a a pomenitu si asi'a trebuie se fia. De vrea carturariulu se combata multimea serbatoriloru neprescrise de beserica si fórte pagubitióse „omulu dela sate — fãra siovaire — scie se-i spuna că: „déca lucra in diu'a de Pãlia,“ 'i palescu holdele; daca lucra in diu'a de Precupu, vine vremea grea, fulgera si trasnesce, dupa cnmu spunu betranii că s'aru fi intèmplatu totu-déun'a când a lucratu cinev'a in aceste dile. Cu nnu cuvèntu, o multime de rele ce bãntuie in poporu, se presintã cá fructele „pomelnicului celui vechiu.“

In fati'a acestuia asi'a m'amu pomenitu puternicu alu poporului, este greu chiaru si ómeniloru cu petrundere, că se afle midiolóce, cu alu caroru ajutoriu se restórne acésta acésta credintia gresita a poporului si se o inlocuéscã cu macsim'a timpului in care traimu cu „Luminézate si vei fi!“ E adevèratu, că schimbarea acestoru macsime este schimbare a insasi vietiei poporului, si acésta schimbare — mai alesu — in viéti'a unui poporu asi'a conservativu precumu este celu romanu, se infatiosiéza că o lupta

intre poporul de rëndu si inteligenti'a lui. „Asia m'amu pomenitu“ se presenta cá representantulu lunei vechi alu poporulu nostru, ér' „Luminézate si vei fi,“ cá representantulu lunei nóue a omenimei, si pentru cá se ajunga stapanu acestu din urma, trebue se invinga pe celu diutãiu.

Istoria universalã de o potrive cu istori'a civilisatiunei ne arata, cá totu-déun'a cându a urmatu o periodã nóua in mersulu de progresu alu omenimei, ea a fostu întimpide lupte. Crestinismulu in care culminéza întieiepciunea, a pututu trece in viétiã omenimei numai dupa o multime de lupte iuversionate. Period'a renascerei culturale din véculu alu 15-leã si 16-leã a avutu de a îndurã luptele cele mai infricosiate. Ide'a libertatiei a avutu de a luptã vécuri întregi, pâna cându a ajunsu la o umbra de triumfu.

Se pare cá cu câtu provoca o idea mai multa schimbare in viéti'a omenésca, cu atâtu este mai espusa resistentiei. Cu câtu tinde mai tare la institutiuni nóue, — fie ele câtu de salutarie — cu atât'a atrage dupa sine mai mari revolutiuni. Crestinismulu este celu mai bogatu in mucenici. Anulu in care s'a validatutu ide'a libertatii in timpurile mai nóua, numera dieci si sute de mii de martiri.

In chipulu acest'a dar' se nu ni se para lucru cu totulul strainu, cându vedemu staruinti'a poporul de rëndu de a remânea si mai departe in starea culturalã de (pâna acumu) mai înainte. Se nu ne miramu tare, daca 'lu vedemu alipindu-se si luptandu inca si acumu sub stégulu cu înscripti'a: „Asia m'amu pomenitu.“ Acést'a chiaru si pentru cuvântulu, cá acestu conservatismu inradecinatutu in firea romanului are si partea sa cea buna. Numai conservatismulu acestui'a avemu de a-i multiamí limb'a si prin ea esistenti'a nóstra cá romani. De nu tînéu strabunii nostrii la obiceiurii, la némulu si limba loru, astadi noi nu amu fi aceia cari suntemu.

Pe cându admitu in sa, cá întrecutu a avutu folosulu seu netagaduitu alipirea romanului cátra pomelnice, pe atunci constatu de alta parte, cá in dilele nóstre acéstã alipire are numai o rolã de a dóu'a mana, are însemnetatea sa numai in o parte a vietii poporului. In trecutu esistin-

ti'a romanului erá avisata óre-cumu la conservatismu, la traditiune, astadi inse ea trebuie se fie avisata, respective conditionata de aceea de ce sunt conditionate si alte popore, de cultura. Poporul nostru in trecutu (cându?), cându a fostu amenintiatu cu cutropire, s'a potutu apará cu tîne-rea la obiceiuri, la limb'a si la némulu seu; astadi fiindu amenintiatu mai seriosu, pentru cá se se póta sustînea, trebuie se se inarmeze si cu armele cu cari este amenin- tiatu. Aceste arme sunt: capulu si péna, si este cunoscutu cá in tempurile mai nóua péu'a a facutu mai mari cuce- riri decâtu pusc'a. Unu poporu invinsu cu ajutoriulu cul- turei si alu civilisatiunei se asimiléza si-si pierde esistenti'a cá atare; unu poporu invinsu cu pusc'a sta de regula pàna atunci sub invingatoriu, pàna cându 'lu póte tînea acel'a cu puterea sub stapanirea sa. Esistenti'a nóstra a fostu amenintiata de mai multe ori cu puterea fisica, totu-déun'a pàna acumu au remasu fàrà succesu aceste amenintiari. Acumu s'a schimbatu tactic'a de lupta; urméza se ne schim- bamu si noi modulu de aperare. Deci se ne inarmamu su- fletesce, pentru cá se potemu reieptá atacurile ce ne vinu si ne voru vení totu mai multu din partea celoru inte- resati.

In véculu nostru viéti'a unui poporu se conditionéza de cultura si prin urmare poporul romanu de dincóce pentru cá se traiésca cá atare, trebuie se se cultive, se se civiliseze, trebuie sè se inroleze sub stindardulu cu inscrip- ti'a: „Luminézate si vei fi.“

Ómenii nostrii de buna credintia, petrushi de acestu principiu, au inceputu la lucru si astadi se continua lucru. Timpulu de vre-o 30 de ani incóce — potemu dice — este manosu in rezultate. Romanii de dincóce, multiamita capi- loru bisericesci, si in deosebi marelui Andreiu, astadi au unu numeru, frumósu de scóle. Pusi pe terenulu scolaru, àntàiuulu pasu spre cultur'a poporului este facutu; si e ade- veru in mare parte recunoscutu cá: scól'a este pétr'a din capulu unghiului. Ea este àntàiuulu factoru spre prog- resu, spre viétia. Pentru insemnatatea cea deosebita, scól'a este discutata in diuva de astadi aprópe cu cu patima de ómenii carturari. Ea este idolulu carui i se inchina apró-

pe tóta resuflarea ce tinde la viétia in timpul in care traimu. Acestu factoru a rapitu in mesura atátu de mare atentiunea ómeniloru chiamati a indicá midilócele si calea spre prograsu, încátu mai toti se restrîngu pre lînga elu. Legislativ'a croesce felu si felu de legi pentru instructiunea poporala. Pedagogii desfasura plóie de principii, pe cari se radîma instructiunea in scól'a poporala, si lucru de miratu! poporul de rëndu — mai alesu aici la noi — inca n'a ajunsu a cunosce folócele scólei dupa adeverat'a ei valóre, n'a ajunsu a o apretiá si prin urmarea a o spriginí dupa trebuíntia, n'a ajunsu a se emancipá, decátu fórte puçinu de credintiele desiarte, de superstitiuni si cu unu cuvèntu, de pomelnicele cele vechi.

Trecèndu preste scóle, scopulu meu este a scurtá cas'a neajunsului atinsu si a cautá unu midiu locu spre delaturarea lui. Legea scolaru dela noi dispune, ca parintii suntu obligati a-si trimite baietii la scóla dela alu 6 pàna la alu 12 respective pàna la alu 15 anu. Incátu se satisface acestei si altoru dispositiuni ale legeri si încátu nu, este lucru in deobste cunoscutu. Totu asemenea este lucru cunoscutu modulu cercetarei scólei, si mai alesu frequentia din partea copileloru. Fatia de aceste inse deocamdata remànu nepasatoriu, ba mai multu presupunu cà baietii de scóla, fàra abatere au cercetat regulatu si cu anulu alu 12 au incheiatu cu succesu bunu scól'a poporala.

Daca vomu luá in bagare de séma inse, ca cele (petrecute) invetiata de baieti in scól'a populara suntu numai elemente, cà baietii suntu mai slabi in poterea de a judecá decátu se judece totu-déun'a sí asupr'a tuturoru celoru audíte in scóla de asiá cá se le remàna pentru totu-deaun'a; daca vomu luá in considerare, cà nu pretutindeni suntu pedagogi invetiatori; dèca ne vomu aduce aminte, cà memori'a perde usioru lucrurile sciute odata, dèca nu le mai vede sau aude: apoi vomu vení usioru la credintia, cà numai scól'a cá atare nu este destula pentru cultivarea poporului, ne vomu convinge, cà scól'a este numai fundamentulu, ér' materialulu de ziditu este altulu. Scól'a este inceputulu, ér' continuarea trebuie se fie alt'a.

Unu principiu pedagogicu dice: „repetitio est mater studiorum.“ Conformu acestui principiu dar' baietii pentru cá se nu uite ce au invetiatu, ar' trebúi cá dupa pasírea din scóla se repeteze din cându in cându aceea ce au invetiatu. Fiindu-cá inse cele invetiate in scól'a populara sunt numai elemente, aru urmá, cá chiaru nici repetirea acestoru elemente nu ar' fi indestulítore pentru a duce la scopu, pentru cá scopulu, intentionatu cu aceste elemente este si trebuie se fie cá pe bas'a loru baietii se-si desvólte mai departe cunoscintiele, se se cultive mai departe, mai alesu in cerculu loru de lucrare. Elementele sunt numai fundamentulu, si fundamentulu fàra mái departe zidire nu are nici unu pretiu, precum neci zidirea fàra temelía nu are pretiu. Urméza de sine deci, cá scól'a populara nefiindu de ajunsu, trebuie se fie alu doilea factoru, care alaturea cu ea are se ajute inaintarea si prosperarea poporului. Acestu factoru este bibliotec'a sateasca. Bibliotec'a dela sate este puterea, carea pune in positia pre cei pasiti de pe bancile scólei de a repeti cele invetiate si a continuá in modu progresivu desvoltarea elementelor cástigate in scóla.

Cátu e de mare insemnatatea biblioteceloru, se vedu chiaru si din impregiurarea, cá ómenii carturari asemenându orasiulu cu satulu, ridica pe celu dintàiu preste acestu din urma numai din cauza, cá in orasiu este mai usióra calificarea, cultívarea omului. Si acést'a este mai lesniciósa la orasie aprópe numai cu ajutoriulu biblioteceloru. Bibliotecele sunt acele isvóre, din cari se adapa sufletesce toti cei insetati; ele sunt arborii cei cu multe ramuri si cu umbr'a désa, sub cari se recorescu caletorii culturai, sciintiei si ai progresului. Si óre se fia folosirea biblioteceloru unu privilegiu esclusivu alu orasieloru? satele se nu se póta bucurá de fructele acestui pomu recoritoriu si nnutritóriu, se nu póta alergá la acestu isvóru? Aru fi o nedreptate strigátore la ceriu! Aru fi o nedreptatea nu numai pentru cuvéntulu cá la alte natiuni, la cari a prinse radacini cultur'a adeverata, este introdusa acésta institutiune si la sate, dar mai vértosu pentru impregiurarea, cá poporulu nostru este mai totu la sate si elu simte o trebuintia

mai întetitoare de această instituție, decât ori-si care altu popor. Poporul romanu este alu doilea popor conservativu in Europ'a, si tocmai din pricin'a acest'a, elu pentru a se deslipi dupa cerintia de credintiele cele vechi, de vietia sa superstitioasa si a se familiarisa cu cursulu lucrurilor moderne, cu unu cuventu, pentru a se desbraca de omulu celu vechiu si a se imbraca in celu nou, are datoria de a cauta si de a explota toate mijloacele ce dispun spre cultura adeverata.

(Vá urma.)

Cartea vietiei.

Omulu in lume ori catu traiesce
Alt'a nu face de catu invetia,
In cartea vietiei, ce n'o sfarsiesce
Pana se curma si a lui viatia.

N'o mai sfarsiesce, ca cartea are
Volumuri multe, si mii de file
Invetia intr'un'a fora incetare
Caci tomuri, file, suntu ani si zile.

In florea vrastei, candu intra in lume,
Tote, ce vede, frumoase suntu ;
Apoi din carte cunosce anume:
Ca fericire nu-i pre pamentu.

Inveti si anii mereu te apasa,
Rosele sora de pre a ta facia,
In locu vienu virste, ce ti le lasa,
Pre frunte, chinulu, sbarcita creatia.

A providentiei inalta voientia,
„Viatia“ titlu cartii i-a datu ;
De chinuri grele, de suferintia
A vietiei file le-a inundatu.

Dreptu mangaiare la suferintia
Ne-a lasatu inse pre acestu pamentu
Sperantia, amore, si apoi credintia :
Fericitu simbolu, de trei ori santu.

De Dascalesculu.